

INSTRUKTIONER FÖR PROVTAGNINGAR

DIFFUSIONSPROVTAGNING MED ATD-PROVTAGARE (TENAX-RÖR)

Provtagning av flyktiga organiska ämnen i inomhusmiljöluft sker genom koncentrerings på fast adsorbent. Ämnena i luften transporteras in till adsorbenten i provtagaren via diffusion. Detta innebär att man inte behöver använda pump vid provtagningen.

En provtagare placeras utomhus, som referensprov. Utomhusprovtagaren placeras i skyddat läge med öppningen neråt. Referensprovet ska ge ett mått på flyktiga organiska ämnen i tilluften.

Instruktion

1. Anteckna rörnummer och provtagningsplats i protokollet. Lossa försiktigt förslutningsproppen närmast clipsets fäste, där öppningen är. Dra av proppen utan att skruva isär den. När provtagningen är avslutad måste tätningsskonan sitta på plats i proppen.
2. Provtagningsröret placeras fritt i rummet med exempelvis ståltråd, så att luft fritt kan passera provtagarens öppning. Använd inte tejp.
3. Placera röret cirka 1-1,5 meter över golvet, med öppningen nedåt.
4. Fyll i protokollet med datum och starttid. Vid avslutad provtagning anteckna stopptid.
5. Provtagning sker under 5-7 dygn.
6. Vid avslutad mätning trycks förslutningsproppen tillbaka ända till clipsets fäste och dras åt hårt för hand. Tätningsskonan kan spricka om proppen dras åt för hårt med verktyg.
7. Lägg tillbaka de återförslutna rören i aluminiumfolien tillsammans med provtagningsprotokollet i ett vadderat kuvert och skicka dem.

Under ”*övriga anmärkningar*” i protokollet kan eventuella iakttagelser antecknas, till exempel om någon flyttat provtagaren eller om andra aktiviteter (målnings, golvvård med polish etc) än de normala har skett under provtagningstiden.

PUMPAD PROVTAGNING MED ATD-PROVTAGARE (TENAX-RÖR)

Provtagning av flyktiga organiska ämnen i inomhusmiljöluft sker genom koncentrerings på fast adsorbent. Ämnena i luften transporteras in till adsorbenten i provtagaren med hjälp av en batteridrivna luftpump (helst konstantflödespump).

En provtagare placeras utomhus, som referensprov. Utomhusprovtagaren placeras i skyddat läge med öppningen neråt. Referensprovet ska ge ett mått på flyktiga organiska ämnen i tilluften.

Instruktion

1. Anteckna rörnummer och provtagningsplats i protokollet.
2. Lossa försiktigt båda förslutningspropparna. Dra av propparna utan att skruva isär dem. När provtagningen är avslutad måste tätningsskonan sitta på plats i proppen.
3. Vid provtagningen ansluts pumpen till den sida av provtagningsröret, som är längst ifrån clipsets fäste.
4. Pumpens flöde ställs in på 75–100 ml/min. Flödet kontrolleras för varje provtagningsrör med en kalibrerad rotameter eller annan likvärdig flödesmätare. Vid provtagningen ska rotametern vara bortkopplad.
5. Fyll i protokollet med datum, starttid och uppmätt flöde. Vid avslutad provtagning antecknas stopptid och flöde.
6. Provtagning sker under 30–60 minuter. Provtagningsvolymen blir cirka 3-6 liter.
7. Vid avslutad provtagning trycks förslutningspropparna tillbaka ända till clipsets fäste och dras åt hårt för hand. Tätningsskonan kan spricka om proppen dras åt för hårt med verktyg.
8. Lägg tillbaka de återförslutna rören i aluminiumfolien tillsammans med provtagningsprotokollet i ett vadderat kuvert och skicka dem.

Under ”*övriga anmärkningar*” i protokollet kan ev. iakttagelser antecknas, tex om någon flyttat provtagaren eller om andra aktiviteter (målnings, golvvård med polish mm) än de normala har skett under provtagningstiden.

PROVTAGNING AV VOC UNDER MATTA MED ATD-PROVTAGARE (TENAX-RÖR)

Avsikten med provtagningen och analysen är att konstatera om det har skett nedbrytning av lim och mjukgörare under en matta pga förekomst av alkalisk fukt.

Provtagningen av flyktiga organiska ämnen under mattan kan visa:

- om mattan har limmats på för fuktigt underlag
- om för mycket fukt tillförts med så kallad våtlimning
- om det finns en gammal skada i golvet under mattan

Metoden är nästan icke-förstörande, eftersom mattan, som öppnas i de flesta fall kan limmas tillbaka efter provtagning. Denna typ av provtagning ska inte göras i våtrum.

Instruktion

Provtagningen utförs med Drägerpump (eller motsvarande).

1. Skär upp ett cirka 15 centimeter långt snitt i mattan. Håll kniven i 45° vinkel för att underlätta återlimning av mattan. En yta på ungefär 1 dm² tas upp under mattan.
2. Lossa försiktigt båda förslutningspropparna. Dra av propparna utan att skruva isär dem. När provtagningen är avslutad måste tätningskonan sitta på plats i proppen.
3. Vid provtagningen ansluts drägerpumpen till den sida av provtagningsröret som är längst från clipsets fäste.
4. Pumpa ett pumpslag (= 100 ml) genom ATD-röret. På grund av motståndet i ATD-röret fylls det långsamt, mellan 10 och 20 sekunder. Obs! Pumpa inte mer än ett pumpslag eftersom provet då späds ut med rumsluft. Alla referensmätningar är gjorda med endast ett pumpslag, det vill säga 100 ml provvolym.
5. Fyll i protokollet med rörmärkning, provplats, datum och provtagningsvolym.
6. Vid avslutad provtagning trycks förslutningspropparna tillbaka ända till clipsets fäste och dras åt hårt för hand. Tätningskonan kan spricka om proppen dras åt för hårt med verktyg.
7. Lukta under mattan och ange eventuell lukt i provtagningsprotokollet. Känn på limmet om det är torrt eller klabbigt. Ange även detta i provtagningsprotokollet. Kontrollera om det finns asfaltsprodukter under mattan ("svartlim").
8. Återlimma mattan. Observera att om ytterligare prover ska tas i samma eller närliggande rum, limma inte fast mattorna förrän alla prover är tagna, eftersom flyktiga ämnen i limmet kan påverka övriga prover.
9. Lägg tillbaka de återförslutna rören i aluminiumfolien tillsammans med provtagningsprotokollet i ett vadderat kuvert och skicka dem.

Vid problem eller frågor ring Liselott Egelrud, 08-598 564 22 eller mejla liselott.egelrud@ivl.se. Observera att provtagarna ska betraktas som färskvaror och bör användas inom fyra veckor. Skicka tillbaka och beställ nya om de blir för gamla.

Prov- och provtagningsprotokoll skickas till:

IVL Svenska Miljöinstitutet
Att: Liselott Egelrud
Box 210 60
100 31 Stockholm

Box 21060, 100 31 Stockholm
Besöksadress: Valhallavägen 81
Tel: 010-788 65 00

Box 5302, 400 14 Göteborg
Besöksadress: Aschebergsgatan 44
Tel: 010-788 65 00